

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра міжнародних економічних відносин
"Українська асоціація економістів-міжнародників".

**INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS
AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT**
**МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ
ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК**

Матеріали
III Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, Україна, 20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

Рецензенти:

Дурановські Войцех Хенрік – PhD, Опольський університет (м. Ополь, Польща);

Таранюк Леонід Миколайович – д-р екон. наук, професор, Сумський державний університет (Україна)

*Рекомендовано до видання
вченою радою Сумського державного університету
(протокол № 4 від 20 жовтня 2022 року)*

International Economic Relations and Sustainable Development
М 58 (Міжнародні економічні відносини та сталий розвиток) : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 20 травня 2022 року / за заг. ред. Ю. М. Петрушенка, М. Д. Домашенко. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 103 с.

The collection consists of the materials from III International Scientific Conference «International economic relations and sustainable development» of Sumy State University, which presented the results of the research carried out in different countries, in such scientific areas as international economic relations, international cooperation and economic diplomacy, economics of nature management and sustainable development, strategic directions for sustainable development providing, International economic relations impact on sustainable development and others.

For scientists, lecturers of higher education institutions, students, graduates and everybody, interested in the scientific and practical problems of modern economics.

До збірника ввійшли матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні економічні відносини та сталий розвиток» Сумського державного університету, в яких наведені результати наукових досліджень, виконаних у різних країнах, із таких наукових напрямків, як міжнародні економічні відносини, міжнародне співробітництво та економічна дипломатія, економіка природокористування та сталого розвитку, стратегічні напрями забезпечення сталого розвитку, вплив міжнародних економічних відносин на сталий розвиток та інші.

Для науковців, викладачів закладів вищої освіти, студентів, аспірантів та всіх, хто цікавиться науково-практичними проблемами сучасної економіки.

Організатори конференції:

"Ukrainian Association
of International
Economists "

Співорганізатори конференції:

Інститут науки і техніки Хенань, (м. Хенань, Китай)

Університет прикладних наук Цвіккау (м. Цвіккау, Німеччина)

Інноваційний університет Collegium Mazovia (м. Седльце, Польща)

Вища школа економіко-гуманітарна (м. Бельсько-Бяла, Польща)

Опольський університет (м. Ополе, Польща)

Центр соціальних інновацій Єзуїтського університету (м. Краків, Польща)

Інститут технологій та бізнесу в Ческе-Будейовицях, (м. Прага, Чеська Республіка)

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 Міжнародні економічні відносини SECTION 1 International economic relations

<i>Хомутенко Л. І.</i> Функціонування ТНК на сучасній міжнародній арені	7
<i>Marekha I.S., Bondarenko S.I.</i> Gender differentiation on the international labour market	8
<i>Дробязко А. О.</i> Структура та цілі маркетингової товарної політики	10
<i>Демиденко Є.Г.</i> Перемовини як дипломатичний інструмент: українські реалії	13
<i>Joel Ata-Baah</i> Integration of international economic markets	15
<i>Хомутенко Л. І., Григорович А. М.</i> Досвід розвинених країн в міжнародному трансфері технологій	16
<i>Мареха І.С., Новгородцева М.О.</i> Міжнародні злиття та поглинання	20
<i>Shevtsova V.M.</i> Problems and features of the country's external public debt management. Ukrainian experience	22
<i>Marekha I.S., Yavor P.V.</i> The place of ukraine in the eu integration processes	26
<i>Shcherbyna T., Kernychnui V.V.</i> Import policy: general goals and current problems of ukraine	28
<i>Zamora O.M., Hyrman D.A., Stanislaw Alwasiak</i> Analysis of world financial markets and their development trends	28
<i>Котенко Н.В., Бондаренко А.І.</i> Аналіз діяльності інститутів спільного інвестування в Україні	30
<i>Воронцова А.С., Твердохліб Д.С.</i> Головні проблеми інвестиційної привабливості економіки України	32
<i>Коротка М.Ю.</i> Розвиток франчайзингової діяльності під час глобальних економічних коливань	36
<i>Кулік А. О</i> Перспективи розвитку Україно-Китайських торговельних відносин на сучасному етапі	38
<i>Dryhola J.</i> Operations in the foreign exchange market	40

РОЗДІЛ 2
Економіка сталого розвитку
SECTION 2
The economics of sustainable development

<i>Romaniuk Y., Kurbatova T.</i> Electricity demand management mechanisms	42
<i>Yurchenko A., Yarova I.</i> Modern sustainable logistics trends	44
<i>Dubovych R., Smolennikov D.</i> The system of motivation of personnel at industrial enterprises in the context of global challenges	46
<i>Хомутенко Л. І., Ганжала К. С.</i> Особливості міжнародного регулювання міграції трудових ресурсів	48
<i>Korobko S.O.</i> Labour migration	51
<i>Sheremet A., Smolennikov D.</i> Financial management system as a tool for sustainable development of agricultural enterprises	52
<i>Тулякова А.О., Замора О.М.</i> Міграція робочої сили та її регулювання	54
<i>Голоха А.Р., Щербаченко В.О.</i> Вимушена міграція українців через Російсько-Українську війну	56
<i>Школа В.Ю., Домащенко В.С.</i> Оцінка сталого розвитку та економічної стійкості сільського господарства: досвід ЄС для України	58

РОЗДІЛ 3
Вплив міжнародних економічних відносин на сталий розвиток
SECTION 3
The impact of international economic relations on sustainable development

<i>Домащенко М.Д., Гордієнко І.С., Прокопенко О.В.</i> Особливості українських міграційних процесів та вплив Російсько-Української війни на них	62
<i>Хомутенко Л.І., Тулякова А.О.;</i> Соціально-економічні виклики для майбутнього України у зв'язку з міграцією українського населення в період війни	65
<i>J. Ata-Baah</i> Role of international labor organisation in regulation of labor migration	67

<i>Лапшина М. Ю.</i> Переговорний процес отримання статусу кандидата в ЄС	70
<i>Petrenko S</i> Hert hofstede's model as a tool of cross-cultural analysys	72
<i>Marekha I.S., Sliusarenko A.D.</i> Global financial and economic crises of XX century and their consequences	75
<i>Таранюк Л.М. Рубаненко К.І. Цю Х.</i> Головні перешкоди та шляхи поглиблення співробітництва України та ЄС	78
<i>Lisniak B. A., Zamora O. M., Duranowski W.</i> The reaction of European diplomacy to the Russian invasion in Ukraine	80
<i>Yurchenko A., Domashenko M.</i> Diplomacy and economics of the Russia-Ukraine war	82
<i>Сахно О.О.</i> Оцінка конкурентоспроможності вітчизняної агропромислової продукції на світовому ринку	84
<i>Тулякова А.О., Хомутенко Л.І.</i> Соціально-економічні виклики для майбутнього України у зв'язку з міграцією українського населення в період війни	87
<i>Воронцова А.С., Єрмоленко А.О.</i> Проблеми міжнародного співробітництва українських експортоорієнтованих підприємств: крос-культурний аспект	89
<i>Зорін О. О.</i> Особливості фінансування угод М&А на міжнародному ринку	92
<i>J. Ata-Baah</i> The role of commercial diplomacy as part of economic diplomacy	95
<i>Hontar K., Yarova I.</i> Tourism as a leading direction of the Turkish service market development	97

England in the 1700s with a dispute over questions of free international trade, and it continues today. Politicians are paid by domestic firms to defend them from

in
tr
re
se
at
fc
w
ec
cc
m
a
in
ac
B
bl
th

il
s
s
s
,
d
n
a
t,
s
e
d
r.
y
o

ДОСВІД РОЗВИНЕНИХ КРАЇН В МІЖНАРОДНОМУ ТРАНСФЕРІ ТЕХНОЛОГІЙ

к.е.н., доцент **Хомутенко Л. І**

Здобувач **Григорович А. М.**

Сумський державний університет, Україна

У сучасних умовах розвинені країни і країни, що розвиваються беруть активну участь у міжнародному трансфері технологій. На відміну від країн з перехідною економікою вони займають провідні позиції на світовому ринку не тільки за обсягами споживання іноземних результатів науково-технічної діяльності, а й за розмірами експортних технологічних надходжень, які становлять значну частку в структурі платіжного балансу країн. У зв'язку з цим для країн з перехідною економікою особливої актуальності набуває необхідність активного включення в процес міжнародного трансферу технологій.

Основними напрямками подальшого розвитку таких технологій є:

- інтероперабельність: кіберфізичні системи дозволяють людям та розумним лініям (фабрикам) ефективніше з'єднуватись одне з одним;
- віртуалізація: можливість створювати віртуальні копії розумних фізичних об'єктів (масштабованих від окремих пристроїв чи машин до цілих заводів) і, відповідно, запускати різні механізми симуляцій, моделювання, а також оцінки реального стану;
- децентралізація: на відміну від високоцентралізованих підходів, кожна кіберфізична підсистема повинна робити власні рішення та взаємодіяти з іншими найбільш оптимальним способом;
- реальний час: усі дані та їх аналітику можливо отримувати в реальному часі. Орієнтація на сервіси: кількість різних сервісів, як щодо взаємодії пристроїв та систем між собою, так і щодо взаємодії з людьми та учасниками екосистеми, зростає в рази;
- модульність: гнучка адаптація розумних фабрик до зовнішніх змін так само зростає, оскільки можна легко змінювати чи розширювати окремі модулі систем управління

Трансфер технології відбувається, коли виробниче підприємство (фірма) отримує технологію із зовнішнього джерела (університету, дослідницької лабораторії, від приватної особи). Цікаво, що три згаданих вище типи науково-дослідних робіт – базові дослідження, прикладні дослідження і розвиток – мають різний потенціал з точки зору трансферу технологій. За оцінками закордонних експертів, приблизно 40% прикладних досліджень і частина цивільних програм розвитку потенційно можуть стати базою трансферу технологій. Найменший процент очікування з точки зору трансферу технологій мають базові дослідження, проте їхня практична віддача є часто опосередкованою і просто більш віддаленою у часі.

Найважливіші мотиви компаній до залучення в систему міжнародного трансферу реалізується в їх технологічних стратегіях. У світовій економіці сформувалися спочатку американська, а потім японська технологічна стратегія, досвід яких запозичується фірмами різних країн. Причому для таких країн, як Україна, які вступають на шлях технологічного оновлення, саме японська технологічна стратегія представляє найбільший інтерес.

Японська технологічна стратегія спрямована на збільшення обсягів експорту і характеризується як експортноорієнтована. Японія з середини ХХ ст. виступала активним споживачем ОІВ, насамперед, північноамериканських компаній. Як бачимо, реалізація концепції «наздоганяючого розвитку» в Японії через 30 років дала позитивні результати. Однак це відбулося не внаслідок простого копіювання та імпортозаміщення закордонних ОІВ, а шляхом купівлі ліцензій, їх адаптації та поступового вдосконалення. Орієнтація на розвиток високотехнологічних галузей, що мають експортний

потенціал і високу додану вартість, залучення іноземних фахівців для вирішення різного роду технологічних завдань, поєднання японських і зарубіжних результатів науково-технічної діяльності, а також високий рівень розвитку власної технологічної бази та освіченості населення сприяли економічному процвітанню країни.

Згідно японської стратегії трансфер запатентованих унікальних ОІВ в вузькоспеціалізовані галузі здійснюється в розвинені країни, а в країни, що розвиваються здійснюється трансфер стандартизованих ОІВ в традиційні галузі. Трансфер стандартизованих, морально застарілих ОІВ, відбувався переважно в країни Південно-Східної Азії, які мають з Японією найменший технологічний розрив, за допомогою створення спільних підприємств.

Японський досвід підтверджує, що продуктивність праці компаній з іноземним капіталом у кілька разів перевищує ефективність місцевих виробників. Вони активніше проводять НДДКР і досягають більш високого зростання заробітної плати та продуктивності праці, що обумовлено використанням зарубіжних технологій [2, с. 8].

Аналізуючи сучасний стан та роль України в міжнародному трансфері технологій важливо враховувати зарубіжний досвід розвинених країн, які займають вагомі позиції на ринку технологій. Переважання в Україні стандартизованих технологічних пакетів при виборі суб'єкта-реципієнта вітчизняним компаніям слід здійснювати трансфер технологічних пакетів з урахуванням японської моделі. Доцільно орієнтуватися на країни, що мають невеликий технологічний розрив з відносно однаковим або більш низьким рівнем соціально-економічного розвитку. Це дозволить збільшити прибуткову фазу життєвого циклу вітчизняних технологічних пакетів, величину експорту українських ОІВ, товарів і послуг різної наукоємності, а також стимулювати обмін науково-технічною інформацією, знаннями та досвідом.

Залучення технологічних пакетів по японській моделі трансферу створює реальну загрозу збільшення припливу в країну стандартизованих технологій, в результаті чого необхідна переорієнтація імпорту технологічних пакетів для модернізації національної економіки за рахунок розширення числа національних суб'єктів, що беруть участь у міжнародному промисловому виробництві [3, с. 175].

Таким чином, вдосконалення технологічної стратегії України з одного боку буде сприяти експорту результатів науково-технічної діяльності, а з іншого проведенню модернізації національної економіки, що відображається в зростанні таких стратегічно важливих показників економічного розвитку країни як продуктивності праці, обсяг і наукоємність ВВП та ін.

Одним з складових успіху ізраїльської моделі інноваційної економіки є система комерціалізації наукових досягнень. У цій області у Ізраїлю накопичений великий і багато в чому унікальний досвід, особливо у сфері комерціалізації розробок, зроблених на базі вузів. Суть процесу комерціалізації ноу-хау, створених в ізраїльських вузах, полягає в наступному: вузом створюється спеціальна компанія, куди розробник надає інформацію про ноу-хау; фахівці компанії проводять оцінку як наукової спроможності, так і комерційного потенціалу майбутнього продукту; потім вони ліцензують розробку; розробляють бізнес-модель і схему просування продукту; створюється комерційна структура куди компанія вкладає свою інтелектуальну власність, а бізнес партнер – інвестиції і часто команду керуючих; створений новий бізнес виходить на ринок і в разі успіху продукції компанія платить роялті творцям. Схема, безумовно, може дещо змінюватись, але її можна вважати універсальною для комерціалізації інновацій ізраїльських вузів. Відмінною особливістю створених у вузах компаній технологічного трансферу є те, що вони складаються як з учених, так і фахівців у різних аспектах бізнесу (фінанси, маркетинг, юридичні аспекти, стратегічне планування) [4, с. 125].

Така система дозволяє вирішити кілька важливих проблем. З одного боку розробникам не треба думати про те, як знайти гроші і що взагалі робити з винаходом, до того ж сама можливість отримання значного доходу від створеної технології сприяє інтенсифікації досліджень. З іншого – інвестори економлять на тимчасових і фінансових витратах, пов'язаних з пошуком проєктів. Таким чином, одночасно стимулюються і дослідницька робота, і підприємницька активність на ринку високих технологій Ізраїлю [5, с. 201].

Створення подібної системи в Україні дозволить досягти необхідного для постійного розвитку інноваційної економіки адекватного співвідношення між фундаментальними і прикладними дослідженнями, що створює ефективну модель побудови державного сектора в загальній системі науково-технічного розвитку країни.

Висновки. На сьогоднішній день для України важливо використовувати приклад розвинених країн в розбудові ефективної системи міжнародного трансферу технологій. Адже є розуміння, що міжнародний трансфер технологій є одним з напрямків модернізації та виходу української економіки на інноваційний шлях розвитку.

1. Денисюк, В. (2005). Міжнародний трансфер технологій: Сучасний зміст, аналіз закордонної та національної статистики. *Економіст*, (2), 42–47.

2. Лихолет, С. І. (2009а). Трансфер технологій у системі інноваційної діяльності. *Економіка та держава*, (6 (78)), 37–38.

3. Лихолет, С. І. (2009b). Трансфер технологій у системі інноваційної діяльності. *Економіка та держава*, (6 (78)), 37–38.
4. Мних, О., & Ярич, Б. (2021). Міжнародний трансфер технологій і динаміка М&А в умовах цифровізації глобального бізнесу. *Adaptive Management Theory and Practice Economics*, 11(22). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-11\(22\)-01](https://doi.org/10.33296/2707-0654-11(22)-01)
5. Могильна, Н. О., Могильная, Н. А., Mohylna, N. O., & Омеляненко, В. А. (2011). *Міжнародний трансфер технологій в системі МЕВ* [Theses, Видавництво СумДУ]. eSSUIR – Electronic Sumy State University Institutional Repository. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/12061>
6. Невлюдов, І. Ш., Малик, Б. О., Андрусевич, А. О., Стародубцев, М. Г., & Олександров, Ю. М. (2019). *Управління впливом факторів навколишнього середовища при проектуванні оптоволоконних ліній зв'язку* [Thesis, ХНУРЕ]. Електронний архів відкритого доступу Харківського національного університету радіоелектроніки. <http://openarchive.nure.ua/handle/document/10035>
7. Омеляненко, В. А. (2012). Розробка теоретичних основ формування міжнародної технологічної політики. *Економіка сьогодні: Актуальні питання і перспективи*, (1), 10–17.
8. Омеляненко, В. А. (2020). Концептуальні основи науково-методичного підходу до геополітичного аналізу міжнародного інноваційно-технологічного співробітництва. *Проблеми економіки*, (1 (43)), 36–42.
9. Хомутенко Л. І. Напрями покращення механізмів міжнародного лізингу в Україні / Л.І.Хомутенко, К.А.Мохаммад // Бізнес Інформ. – 2014. – №5. – С. 337–341.

	ха
	ва
	на
	ня
КОМ	[є
ОДН	ке
УСП	юї
ПОЗ	ні
ВИГ	ОД
ВИС	ня
СПІ.	ня

- посилення впливу на даному ринку;